

2. Ceny

2.1 Deflátor HDP

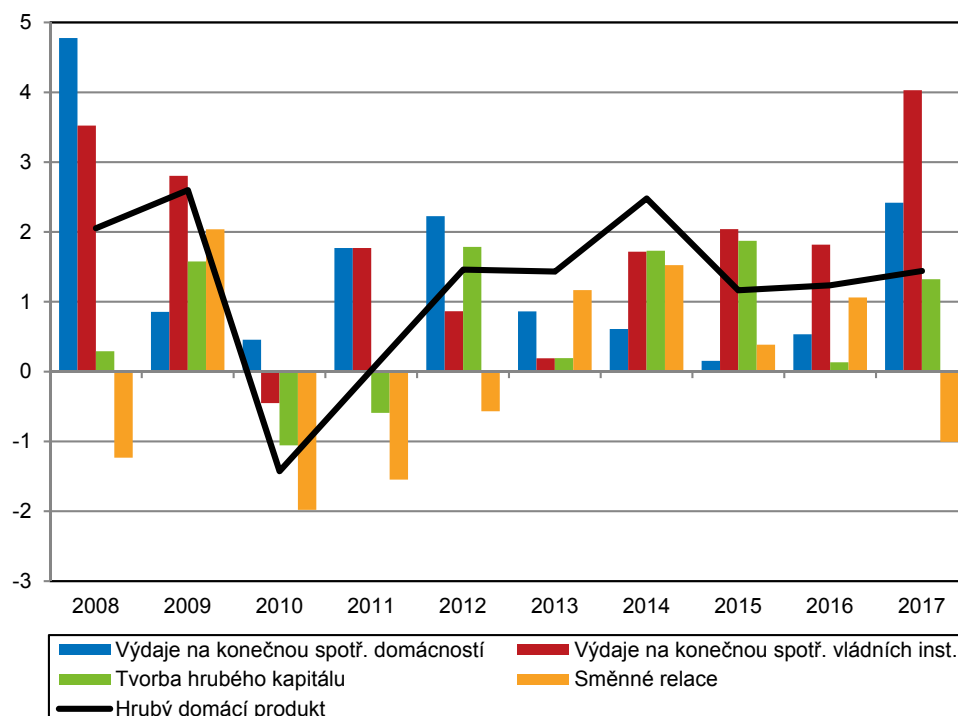
Celková cenová hladina loni vzrostla o 1,3 %. Růst výrazně podpořily spotřební statky.

Celková cenová hladina měřená deflátozem hrubého domácího produktu se v roce 2017 zvýšila o 1,4 %. To je o 0,2 p. b. více než v předchozím roce. Přitom se v porovnání s rokem 2016 zrychlil růst cen statků spotřebovávaných domácnostmi (z 0,5 % na 2,4 %), podobně jako ceny zboží a služeb spotřebovávaných vládními institucemi (z 1,8 % na 4,0 %). Zrychlení se nevyhnulo ani cenám kapitálových statků. Ty celkově vzrostly o 1,3 %.

Směnné relace byly poprvé po čtyřech letech záporné.

Výslednou cenovou hladinu však po celý rok negativně ovlivňovaly záporné směnné relace. Ty loni dosáhly 99,0 %. Do záporných hodnot se směnné relace dostaly poprvé po čtyřech letech. Důvodem byl výsledek obchodu se zbožím, směnné relace zde loni činily 98,8 %. Naopak směnné relace zahraničního obchodu se službami dosáhly 100,2 %.

Graf č. 2.1.1 Deflátor HDP a jeho složek (meziroční změna v %)

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

2.2 Spotřebitelské ceny

Po letech stagnace se v roce 2017 obnovil růst spotřebitelských cen.

Index spotřebitelských cen v roce 2017 vzrostl o 2,5 %. To je nejvíce od roku 2012. V porovnání s lety 2014–2016 došlo tedy ke značnému oživení meziroční dynamiky. Zlom se odehrál již v posledních měsících roku 2016. Meziroční přírůstek indexu se dostal nad 2% hranici v lednu 2017 (poprvé od prosince 2012). Pod 2% hranicí se tedy meziroční dynamika držela nepřetržitě 47 měsíců a dotkla se jí až v prosinci 2016. V průběhu roku 2017 pak meziroční růst spotřebitelských cen sílil. Tomu napomohlo výrazné meziměsíční navýšení indexu v lednu (0,8 %). Díky tomu se udržela meziroční dynamika nad 2% hranicí i ve 2. čtvrtletí, kdy index stagnoval. Dalšímu zrychlení meziročního růstu spotřebitelských cen napomohly meziměsíční impulsy v červenci a říjnu (0,5 %).

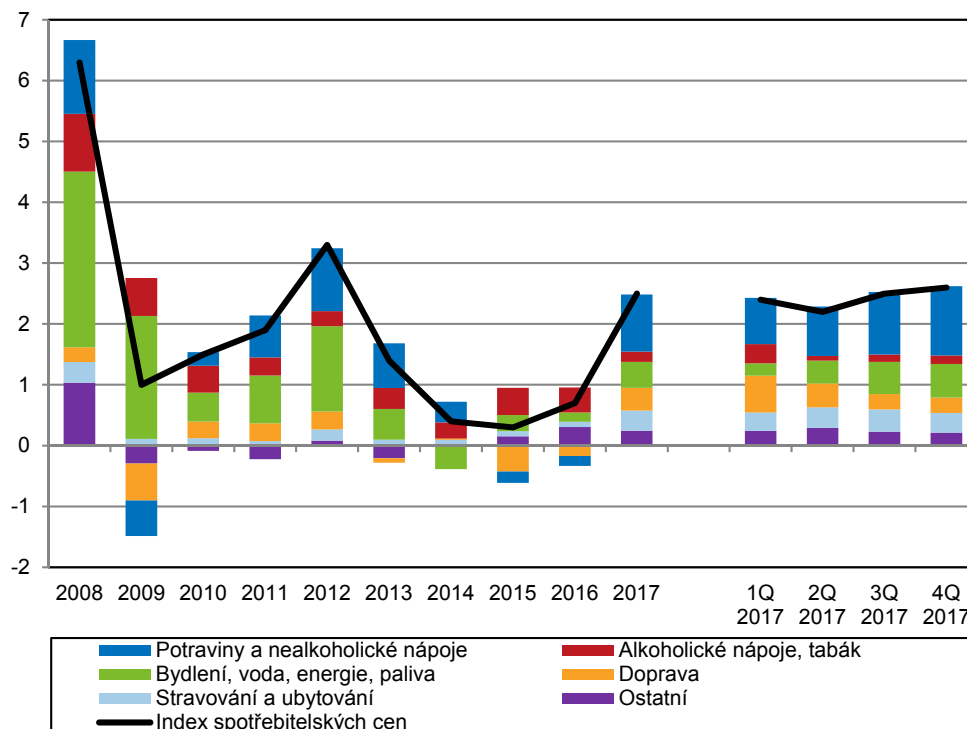
Rostly ceny všech hlavních komponent spotřebního

Klíčovou komponentou spotřebitelského koše, která táhla loňský růst cen, byly potraviny. Jejich příspěvek k růstu v roce 2017 činil 0,9 procentního bodu (p. b.).

koše. Klíčový byl příspěvek potravin a nealkoholických nápojů.

Silný růst cen bydlení a energií přispěl 0,4 p. b., stejně jako ceny dopravy. Zatímco doprava tlačila spotřebitelské ceny vzhůru především v 1. čtvrtletí, bydlení a energie výrazněji podpořily růst v druhé polovině roku. Výrazněji (0,3 p. b.) k růstu přispělo i stravování a ubytování, které má přitom ve spotřebitelském koši poměrně malou váhu (5,4 %). V porovnání s rokem 2016 se snížil příspěvek alkoholických nápojů a tabáku a loni dosáhl 0,2 p.b.

Graf č. 2.2.1 Index spotřebitelských cen, rozklad přírůstku
(meziroční změna v p. b.)

Zdroj: ČSÚ

Ceny potravin loni velmi výrazně rostly. Zdražování se týkalo téměř všech tříd klasifikace. Nejvýrazněji se projevilo zdražení mléčných výrobků, vajec, masa a pekárenských výrobků.

Ceny potravin a nealkoholických nápojů se v roce 2017 meziročně zvýšily o 5,2 %. Jde o nejvyšší hodnotu od roku 2012. S výjimkou zeleniny rostly ceny všech tříd v tomto oddílu klasifikace spotřeby. V meziroční dynamice se nejvýrazněji projevila třída mléko, sýry a vejce, která k růstu cen potravin a nápojů přispěla 1,9 p. b. Celkově v roce 2017 tato položka zdražila o 10,8 % a jde o nejvyšší hodnotu od roku 2008. Výrazně rostly i ceny masa (oproti roku 2016 o 4,4 %). Ty přispěly k navýšení cen potravin a nápojů 1,1 p. b. Pekárenské výrobky a obiloviny loni zdražily o 5,1 % a k růstu cen potravin a nápojů přidaly 0,8 p. b. Třída oleje a tuky má v indexu spotřebitelských cen jen malou váhu (0,8 %) a v samotných potravinách a nealkoholických nápojích její zastoupení dosahuje 4,3 %. Přesto díky meziročnímu navýšení o 14,2 % přispěla k růstu cen svého nadřazeného oddílu o 0,6 p. b. Do této třídy patří hojně medializované máslo.

Ceny energií loni mírně klesly, růst nákladů na bydlení a energie tak pohánělo zejména zvyšující se imputované nájemné a nájemné z bytů.

Ceny bydlení, vody, energií a paliv oproti roku 2016 vloni vzrostly o 1,7 %. Ještě v 1. čtvrtletí meziroční přírůstek cen bydlení a energií nepřesáhl 1,0 %, v dalších čtvrtletích však zrychloval. Samotné ceny energií loni přitom poklesly o 0,7 %. Zrychlení růstu nákladů na bydlení a energie lze přičíst především imputovanému nájemnému (meziroční růst 4,2 %), které zčásti odráží výrazně rostoucí ceny nemovitostí. Napětí na trhu s nemovitostmi se promítlo i do zvyšujícího se nájemného z bytů (2,2 %). Situaci názorně vykresluje pohled na vývoj indexu cen nemovitostí. Ten v roce 2017 vzrostl o 11,7 % (7,2 % v roce 2016). Jeho hlavní součástí jsou nákupy starších obydlí, které zdražily o 11,4 %. V loňském roce však

došlo k výraznému zrychlení cenového růstu v nových stavebních projektech. To odráží vzestup cen nových obydlí o 13,9 % (v roce 2016 to bylo 5,9 %).

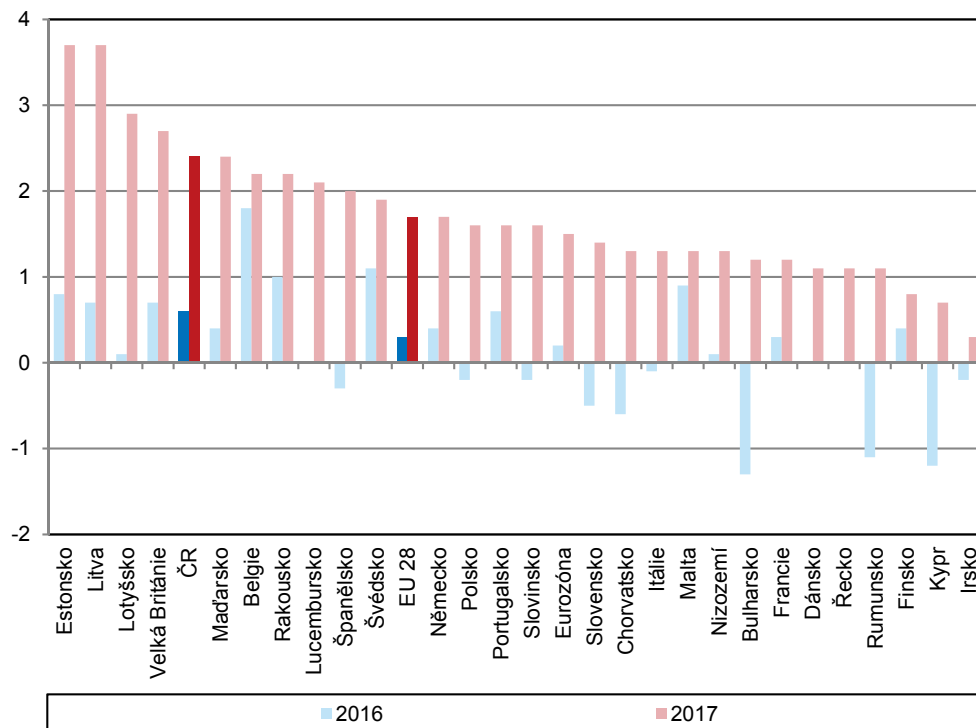
Ustálení cen ropy zmírnilo vliv cen dopravy na vývoj celkového indexu spotřebitelských cen.

Ceny dopravy měly klíčový dopad na spotřebitelské ceny v letech 2015-2016. Nyní jejich význam pro ně mírně poklesl. Celkově ceny dopravy loni vzrostly o 3,7 %. Rostly přitom náklady na provoz dopravních prostředků (5,2 %), které ovlivnil růst cen ropy, i ceny samotných dopravních prostředků (3,1 %). Nejvýrazněji rostly ceny dopravy na počátku roku, kdy se silně projevoval vliv nízké srovnávací základny u cen ropy v předchozím roce. Zatímco náklady na provoz dopravních prostředků tak tlačily na růst cen dopravy v 1. pololetí, ve druhé polovině roku se výrazněji projevilo zdražování osobních dopravních prostředků povzbuzené silnou domácí poptávkou. Podobně silně jako ceny dopravy působilo na spotřebitelské ceny i stravování a ubytování. Zde loni vzrostly ceny o 5,7 %. Jedním z důvodů bylo poměrně výrazné navýšení mezd v tomto odvětví. Rostoucí náklady se následně přenesly do cenové hladiny.

Česko bylo součástí širší vlny oživení cenového růstu v EU.

Výrazné zrychlení růstu spotřebitelských cen bylo společné prakticky celé Evropské unii. V porovnání s rokem 2016 se loni zvýšil harmonizovaný index spotřebitelských cen (HICP) v EU 28 o 1,7 % (v roce 2016 meziroční růst cen činil 0,3 %). V zemích platících eurem rostly spotřebitelské ceny o 1,5 % (zrychlení z 0,2 % v roce 2016). Nejrychleji loni rostly ceny v Estonsku (3,7 %), Litvě (3,7 %) a Lotyšsku (2,9 %). Česká republika se vloni umístila v první šestici zemí s nejrychlejším cenovým růstem. Nejpomaleji rostly ceny v Irsku (0,3 %), na Kypru (0,7 %) a ve Finsku (0,8 %). Tyto tři země byly jediné, kde ceny vzrostly o méně než 1 %. Poprvé po čtyřech letech se meziročně zvýšily spotřebitelské ceny ve všech zemích EU.

Graf č. 2.2.2 Harmonizovaný index spotřebitelských cen
(meziroční změna v %)

Zdroj: Eurostat

Podobně jako v Česku, i v EU zaznamenaly loni potraviny a nealkoholické nápoje výrazné zrychlení cenového růstu (z 0,2 % na 2,1 %). Nejvyšší meziroční růst cen

Potraviny a nealkoholické

nápoje byly jedním z faktorů, který poháněl růst cen v zemích EU.

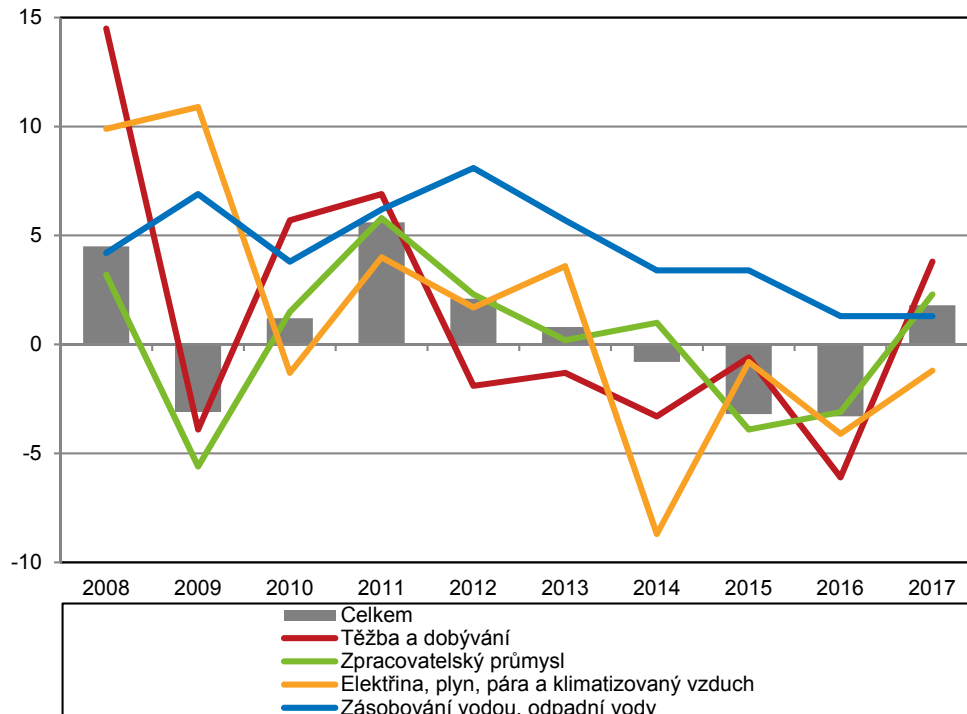
v tomto segmentu spotřeby se kromě Česka objevil v Estonsku a Lotyšsku (u obou o 5,6 %). Při pohledu na další spotřební kategorie je patrné, že v pobaltských státech růst spotřebitelských cen závisel na podobných faktorech jako u nás. Kromě potravin zde silně rostly i ceny dopravy (v Litvě o 5,0 %, v Estonsku o 4,8 %). Nezanedbatelným faktorem pro vysoký růst spotřebitelských cen v Litvě (10,7 %) a Estonsku (8,7 %) byly rovněž alkoholické nápoje, které mají v Pobaltí velmi vysokou váhu ve spotřebním koši. V Litvě (7,2 %) a v Estonsku (6,4 %) zaznamenali statistici také silný růst cen ubytování a stravování. V Lotyšsku působily výrazně proinflačně ceny pošty a telekomunikací (4,4 %). Naopak Irsko, Finsko a Kypr, kde byl růst HICP loni nejnižší, jsou rovněž jediné země EU, kde potraviny a nealkoholické nápoje zlevnily. Na Kypru dále loni poklesla cena alkoholických nápojů a tabáku o 2,3 %, v Irsku se snížily ceny oblečení a obuvi o 4,3 %, obě země zažívaly i výrazný pokles cen bytového vybavení. Ve Finsku proti růstu cen působilo oblečení a obuv, méně výrazný než ve zbytku EU zde byl růst cen dopravy, poklesly ceny pošt a telekomunikací.

2.3 Ceny výrobců

Index cen výrobců loni vzrostl poprvé od roku 2013.

Celkově index cen průmyslových výrobců v roce 2017 vzrostl o 1,8 %, poprvé od roku 2013. Index se do značné míry odvíjí od pohybu cen výrobků a služeb ve zpracovatelském průmyslu. Váha této sekce je přibližně 80 % celkového indexu a v roce 2017 zde ceny vzrostly o 2,3 %. Ceny výrobců elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu se loni snížily o 1,2 %, ceny těžby a dobývání vzrostly o 3,8 % a zásobování vodou a služby spojené s odpadními vodami setrvaly na růstu 1,3 %.

Graf č. 2.3.1 Ceny průmyslových výrobců podle sekcí CZ-CPA
(meziročně, v %)

Zdroj: ČSÚ

I ve zpracovatelském průmyslu byl růst cen nejvýraznější za poslední roky.

Ceny výrobků a služeb zpracovatelského průmyslu v letech 2015 a 2016 klesaly a loňský růst o 2,3 % byl nejvyšší od roku 2011. V minulých letech tuto dynamiku výrazně ovlivňovala cena ropy. Ta se na počátku roku 2017 výrazně meziročně

zvýšila a především v první čtvrtině roku tak k růstu cen ve zpracovatelském průmyslu podstatnou měrou přispěl koks a rafinované ropné výrobky. Výrazně působilo i zvýšení cen obecných kovů a kovodělných výrobků o 5,3 %, které bylo navíc rovnoměrně rozloženo do celého roku. Ceny potravinářských výrobků, nápojů a tabáku se loni zvýšily o 2,6 %, u chemických látek a výrobků o 3,0 %. Naopak ceny dopravních prostředků klesly o 2,2 %. V průběhu roku se jejich meziroční propad prohluboval, což kvůli jejich váze v indexu přispělo k postupnému zpomalování celkového růstu cen výrobků zpracovatelského průmyslu. Jedním z důvodů bylo i postupné prosakování posilujícího kurzu koruny do cen.

S výjimkou elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu ostatní sekce průmyslu prolomily trend posledních let a ceny zde rostly.

Ceny elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu loni poklesly počtvrté v řadě (-1,2 %), tempo se však výrazně zmírnilo. Tuto dynamiku kopíroval především vývoj cen elektřiny a jejího přenosu a obchodu (-2,1 %, zmírnění oproti roku 2016). Naopak ceny plynu a jeho rozvodu vzrostly loni o 3,0 %. Ceny páry a horké vody a souvisejících služeb stagnovaly (0,2 %). Výrazný obrat nastal ve vývoji cen těžby a dobývání. Ty loni vzrostly o 3,8 % (v roce 2016 klesly o 6,1 %). Projevilo se zvýšení cen černého a hnědého uhlí a lignitu o 6,4 % i cen ropy a zemního plynu o 6,8 % (u ropy došlo k růstu o 22,7 %, ceny plynu klesly o 5,0 %). Ceny ostatní těžby však loni stagnovaly (0,4 %).

Ceny výrobců v EU rostly silněji než v Česku.

Vzhledem k tomu, že vývoj cen ropy má globální dopad, ceny výrobců v EU i Česku měly podobný trend a z tříletého poklesu se dostaly do růstové fáze. Oproti roku 2016 vzrostly ceny průmyslových výrobců v EU o 3,6 % a v eurozóně o 3,1 %. Ceny ve zpracovatelském průmyslu se v EU zvýšily o 3,3 %, elektřina, plyn, pára a klimatizovaný vzduch zdražily o 3,1 %, těžba a dobývání o 13,7 % a zásobování vodou o 1,2 %. Nejvyšší růst cen výrobců se loni odehrával v Belgii (8,9 %). Ceny zde výrazně rostly v celém průmyslu, nejvíce se však projevovaly základní kovy (25,6 %), koks a rafinované ropné výrobky (17,2 %) a chemické výrobky (8,1 %). Ceny výrobců měly silný růst ve Velké Británii (6,2 %) a Polsku (4,7 %). U obou se projevoval skokový nárůst cen těžby a dobývání (ve Velké Británii vlivem ropy a zemního plynu o 24,6 %, v Polsku bylo důležité uhlí a lignit a ceny těžby vylétly o 22,2 %). V Lucembursku ceny výrobců klesly o 1,9 % (ceny elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu se zde propadly o 10,7 %), v Irsku klesly o 0,4 % a na Maltě vzrostly o 0,7 %.

Ceny zemědělských výrobců loni poměrně výrazně vzrostly, především pod vlivem cen živočišné výroby.

Ceny v zemědělské výrobě v letech 2014–2016 poměrně výrazně klesaly, loňský rok však přinesl změnu. Oproti roku 2016 se ceny zemědělských výrobců zvýšily o 7,3 %. Klíčový byl 15,2% růst cen živočišné výroby, ceny rostlinné výroby se zvýšily o 1,7 %. Růst cen živočišné výroby byl mimořádný i ve srovnání s poslední růstovou fází, která skončila v roce 2014. Díky 11,2% zvýšení cen prasat a selat vzrostly ceny hospodářských zvířat o 4,9 %. Proti tomu působil vývoj cen drůbeže, které klesly o 2,3 % (počtvrté v řadě). Mimořádný skok nastal u cen živočišných výrobků (25,4 %, v roce 2016 pokles o 14,3 %). Ceny mléka se zvýšily o 25,8 % a ceny vajec o 23,0 %. V mírném růstu cen rostlinné výroby lze vidět především vývoj cen obilovin, které mají v indexu největší váhu. Ty vzrostly o 1,7 %, z toho ceny pšenice byly vyšší o 3,0 %, žito o 2,3 %. Celkový růst tlumila především kukuřice, jejíž ceny klesly o 3,2 %. Ceny průmyslových plodin vzrostly o 2,5 % a dominovaly jim hlavně olejniny (4,1 %), růst zpomalovala cukrová řepa (-5,2 %). Klesaly ceny krmných plodin (-7,4 %), zeleniny a zahradnických produktů (-1,5 %), i brambor (-8,8 %). Naopak ceny ovoce vyskočily o 34,7 %¹. Mezinárodní srovnání

¹ Příčiny lze hledat v nepříznivých povětrnostních podmínkách loňského jara, které ovlivnily úrodu ovoce v celém středoevropském prostoru. Výsledkem bylo zdražení jablek o 44,1 % (průmyslová o 71,7 %), broskví o 37,5 % a ostatního ovoce o 22,9 %.

je u cen zemědělských výrobců poměrně složitě vzhledem k odlišné struktuře zemědělství v jednotlivých zemích. Společné trendy jsou však patrné u obilovin, jejichž ceny klesaly v minulých letech a v roce 2017 mírně vzrostly (v EU o 4,7 %). Výše zmíněný skokový nárůst cen mléka a vajec se odehrál i v okolních státech (mléko v EU nárůst o 19,1 %, vejce o 16,9 %).

Ceny tržních služeb vzrostly nejvýrazněji od roku 2009 a projevila se na nich současná konjunkturální fáze.

Index cen tržních služeb loni vzrostl o 1,3 %. To je nejvyšší a prakticky první výraznější růstová hodnota od roku 2009. Nejvýrazněji ovlivnil ceny tržních služeb 4,1% růst cen pojištění, zajištění a penzijního financování a pak reklamní služby a průzkum trhu, kde ceny vzrostly o 2,7 %. Ceny tržních služeb do značné míry ovlivnila probíhající konjunktura. Ta stimulovala zrychlení růstu cen v silniční nákladní dopravě (0,6 %) i ve skladování (6,2 %). Výrazný nedostatek pracovní síly i růst mezd se projevil na 11,5% zvýšení cen služeb agentur zprostředkujících zaměstnání. Růst mezd se projevil i v cenách bezpečnostních a pátracích služeb (5,1 %).

Ceny stavebních děl loni rostly rychleji než v roce 2016.

Zrychlení ekonomiky povzbudilo i růst cen stavebních děl. Cenový nárůst probíhal napříč jednotlivými druhy stavebních děl, což pravděpodobně odráželo tlak na zvyšování mezd, který se projevil ve výsledných cenách výrobků. Zároveň byl cenový růst poměrně rovnoměrně rozložen a pohyboval se pod 2,0 %. Zvýšily se ceny všech druhů bytových budov (jednobytové o 1,9 %, tří a vícebytové o 1,8 %). Podobný cenový růst nastal u nebytových budov (1,8 %). Mírněji rostly inženýrských děl, kde váhově dominují dálnice a místní a účelové komunikace (1,6 %).

2.4 Ceny v zahraničním obchodě se zbožím

Ceny vývozu klesly. Do značné míry se na tom podílel obchod se stroji a dopravními prostředky.

Klíčovým faktorem, který v roce 2017 ovlivňoval ceny vývozu a dovozu byl kurz koruny vůči světovým měnám. Na počátku roku 2017 sice ceny vývozu a dovozu poměrně přesvědčivě rostly, po dubnovém ukončení intervencí ČNB se však tento vývoj obrátil. Posílení bylo tak velké, že v druhé polovině roku způsobovalo meziroční propad cen dovozu i vývozu (po očištění od kurzových vlivů by ceny mírně rostly). Ceny vývozu loni oproti roku 2016 poklesly o 0,1 %. Klíčový byl pokles cen strojů a dopravních prostředků o 2,2 %, jejichž váhu v indexu nepřekonal ani nárůst cen minerálních paliv o 16,3 % a ostatních surovin o 10,3 %. Výrazněji klesaly ceny silničních vozidel (-2,9 %), u strojů a zařízení bylo snížení mírnější (-1,8 %). Pokles celkového indexu pak zmírňoval nárůst cen potravin (2,2 %), chemikálií (0,7 %) a polotovarů (1,7 %).

Ceny dovozu mírně vzrostly, šlo však o výsledek silného růstu v 1. pololetí roku. Ve druhé půli již ceny dovozu rychle klesaly.

Ceny dovozu loni celkově vzrostly o 0,9 %. Přitom však v druhé půli roku klesaly rychleji než ceny vývozu (především kvůli posílení kurzu koruny vůči dolaru, který je v dovozu podstatnější než ve vývozu). Podobně jako u vývozu silně rostly ceny minerálních paliv (13,9 %) a ostatních surovin (10,3 %). Mírně rostly ceny polotovarů (4,9 %), potravin (2,8 %) a chemikálií (0,9 %). Naopak klesaly ceny strojů a dopravních prostředků (-2,9 %). Výrazněji než ceny silničních vozidel (-0,4 %) se však snižovaly ceny strojů a zařízení (-2,1 %).

Směnné relace v roce 2017 byly záporné.

Výsledné směnné relace zahraničního obchodu dosáhly 99,0 %. Záporné byly především směnné relace obchodu s polotovary (96,9 %), dále s potravinami a živými zvířaty (99,4 %), nápoji a tabákem (97,5 %) a chemikáliemi (99,8 %). Kladné směnné relace zaznamenal obchod s minerálními palivy (102,1 %), stroji a dopravními prostředky (100,7 %) a průmyslovým spotřebním zbožím (101,2 %). Jak bylo uvedeno výše, v mnohých případech ceny vývozu klesaly pomaleji než ceny dovozu, protože v dovozu měl větší roli vůči koruně silně oslabující dolar.

